

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annettua lakia. Liikennetraktorilla sekä kokonaisuutensa enintään 1700 kilon moottoriajoneuvolla hoidettavat tavarankuljetukset ehdotetaan vapautettaviksi luvanvaraisuudesta. Sellaista ilman liikennelupaa sallittua kuljetustoimintaa koskevia säännöksiä täsmennetään, joka liittyy muuhun elinkeinotoimin-

taan tai työurakoihin. Lakiin otetaan liikenne- ja viestintäviraston antamista koskevat perussäännökset. Liikenneluvan luovuttaminen toisen käyttöön säädetään rangaistavaksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäviksi eräitä muita vähäisiä tarkennuksia ja lisäyksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Määritelmät

Luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun lain (342/1991), jäljempänä *tavaraliikennelaki*, 2 §:n 1 momentissa määritellään luvanvaraisen tavaraliikenteen perustunnusmerkit. Pykälän 2 sekä 3 momenttiin sisältyvät vuokratun ajoneuvon käyttöä koskevat säännökset ja säännösten kiertämiseen liittyviä erityissäännöksiä sekä yritystoimintaan ja työurakoihin ja muihin työsuorituksiin liittyviä kuljetuksia koskevia yleisluonteisia määrittelyjä. Kuljetuslupaa ja yhteisölupaa koskevat määritelmät ovat pykälän 4 ja 5 momentissa. Liikennelupapakosta säädetään 3 §:ssä ja sitä koskevat poikkeukset sisältyvät 4 §:ään.

Mainittuihin kolmeen pykälään sisältyvät säännökset ehdotetaan ryhmiteltäviksi osittain uudelleen. Eräiltä osin niihin ehdotetaan myös asiallisia muutoksia, täsmennyksiä ja lisäyksiä.

Lain 2 §:ään koottaisiin ja siinä määriteltäisiin keskeiset käsitteet. Luvanvaraisen tavaraliikenteen määritelmässä viitattaisiin 3 §:ään, johon luvanvaraisuuden tunnusmerkit siirrettäisiin. Kuljetusluvan määritelmää tarkennettaisiin vastaamaan maantieliikenneso-

pimuksia, joihin luvat perustuvat. Yhteisöluvan määritelmä pysyisi ennallaan. Pykälään lisättäisiin yhteisöluvan jäljennöksen määritelmä, josta ilmenisi, että laissa tarkoitetun jäljennöksen tulee olla lupaviranomaisen eli lääninhallituksen antama ja oikeaksi todistama.

1.2. Liikennelupa

Luvanvaraisuuden määrittely

Luvanvaraisen liikenteen tunnusmerkeistä säädettäisiin 3 §:n 1 momentissa. Tällä hetkellä luvanvaraista on moottoriajoneuvolla ja liikennetraktorilla tiellä korvausta vastaan tapahtuva tavarankuljetus eräin poikkeuksin.

Liikennetraktorilla harjoitettava liikenne ehdotetaan vapautettavaksi luvanvaraisuudesta, koska riittäviä perusteita lupasääntelylle ei enää ole olemassa. Euroopan unionin säännökset maanteiden liikenteenharjoittajan ammattiin pääsystä eivät koske traktorilla harjoitettavaa tavarankuljetusta. Tavaraliikennelain säätämisen yhteydessä liikennetraktoriin luvanvaraisuudella pyrittiin osaltaan ehkäisemään traktoriin lisääntyvää käyttöä etenkin lyhytmatkaisissa kuljetuksissa ensisijassa liikenneturvallisuussyistä. Tuolloin haluttiin ne raskaat traktori- ja traktorikuljetukset, joiden katsottiin olevan realistisessa kilpailu-

tilanteessa luvanvaraisen kuorma-autoliikenteen kanssa, säilyttää luvanvaraisuuden piirissä.

Liikennetraktori on tavarakuljetukseen tarkoitettu raskas traktori joko runko-ohjattu tai sitten traktorin ja perävaunun yhdistelmä. Liikennelupia liikennetraktoreilla on tällä hetkellä vajaat 600 kappaletta ja näitä traktoreita käytetään pääasiassa lyhytmatkaisissa maa-aines- ja puutavarakuljetuksissa. Liikenneluvalliset liikennetraktorit muodostavat hyvin pienen ryhmän suhteessa koko traktorikantaan, joka on noin 330 000 kappaletta.

Luvanvaraisuuden yksi perustunnusmerkki on, että kuljetus tapahtuu korvausta vastaan.

Voimassa olevan lain 4 §:n 6 kohdan mukaan liikennelupaa ei tarvita suoritettaessa kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevan henkilön henkilöautolla kunnan tai kuntayhtymän järjestämiin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyviä kuljetuksia työ- tai virkaehtosopimuksen mukaista kilometrikorvausta vastaan. Muuallakin työelämässä on hyvin yleistä, että työtehtäviin kuuluvien tavaroiden kuljetuksesta maksetaan erillistä, työ- tai virkaehtosopimuksen mukaista korvausta. Tällaista korvausta ei käytännössä ole pidetty tavaraliikennelaissa tarkoitettuna korvauksena. Vallitseva tilanne on epätydyttävä, kun kuntasektorin osalta on monella tavoin rajoitettu nimenomainen säännös olemassa, mutta muutoin toimitaan vakiintuneen käytännön varassa. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momenttiin lisättäväksi uusi virke, missä nimenomaan todettaisiin, että palkansaajan saama työ- tai virkaehtosopimuksen mukainen korvaus omien tai työnantajan tavaroiden kuljetuksessa ei olisi laissa tarkoitettua korvausta. Kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevaa henkilöstöä koskeva, yllä mainittu poikkeus voitaisiin samalla poistaa laista.

Pykälän 2 momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 2 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä sillä täydennyksellä, että laissa nyt nimenomaan todettaisiin vuokralleantajan pidettävän liikenteenharjoittajana säännöksen tarkoittamissa tapauksissa. Pykälän 3 momentti vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 2 §:n 2 momentin toisen virkkeen säännöstä.

Ilman liikennelupaa sallittu liikenne

Yleistä

Ehdotettuun 4 §:ään on kerätty 3 §:n mukaiset, liikennelupaa edellyttävän liikenteen tunnusmerkit täyttävät, mutta eri syistä kuitenkin ilman liikennelupaa sallituiksi säädettyt kuljetukset. Pykälän otsikko ”Ilman liikennelupaa harjoitettava liikenne” muutetaan muotoon ”Ilman liikennelupaa sallittu liikenne”.

Kevyet ajoneuvot

Voimassa olevassa muodossaan tavaraliikennelain 4 §:n 1 momentin 1 kohta sallii ilman liikennelupaa hoitaa kevyiden tavaralähetysten kuljetuksia tavaramopolla. Käytännössä verraten yleisesti pienehköjä tavaramääriä kuljetetaan ilman liikennelupaa myös ainakin henkilöautoilla. Kohdan soveltamalan laajentuminen tällä tavoin perustuu korkeimman oikeuden ratkaisuun (KKO 1983 II 54), jossa katsottiin henkilöauton käyttö mahdolliseksi ilman liikennelupaa edellyttäen, että kuljetettava tavaramäärä oli niin pieni, ettei sen kuljettamiseksi autoa olisi tarvittu mutta sitä käytettiin matkan joututtamiseksi.

Tilanne on epätydyttävä niin viranomais- kuin kuljetuspalveluiden myyjienkin kannalta, koska laista ei saa selvää vastausta kysymykseen, missä kulkee luvanvaraisen kuljetustoiminnan raja. Tämän vuoksi ehdotetaan kohtaa muutettavaksi siten, että kuljetus voisi tapahtua millä tahansa kokonaismassaltaan enintään 1700 kilon moottoriajoneuvolla. Jos ajoneuvoon on liitetty perävaunu, näiden yhteenlaskettu kokonaismassa ei saa ylittää mainittua 1700 kiloa. Ehdotettu kokonaismassaraja selkeyttäisi nykytilanteen ja mahdollistaisi pienten henkilö- ja paketti-autojen käytön tavarankuljetuksissa ilman liikennelupaa. Rekisteriotteesta olisi helposti nähtävissä, voidaanko ajoneuvoa tai ajoneuvoyhdistelmää käyttää tällaiseen tarkoitukseen. Ehdotettua rajaa raskaammilla ajoneuvoilla kuljetustoiminta vaatisi liikenneluvan kuljetettavan tavarann määräästä riippumatta.

Ehdotettu 1700 kilon raja on nähtävä kompromissina erilaisten kansallisten näke-

mysten kesken. Muissa ETA-valtioissa käytössä oleva luvanvaraisuuden painoraja vaihtelee suuresti. Esimerkiksi Ruotsissa pääsääntöisesti kaikki korvausta vastaan tapahtuvat kuljetukset ovat luvanvaraisia käytettävän ajoneuvon koosta riippumatta. Toisena ääripäänä on useassa maassa käytössä 3500 kilon kokonaisuusmassaraja. Tällä tavoin luvanvaraisuuden raja on ratkaistu muun muassa Norjassa, Tanskassa ja Itävallassa.

Eräiden oppilaitosten kuljetustoiminta

Voimassaolevan lain 4 §:n 3 kohdan nojalla ammattioppilaitoksissa ja ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa tapahtuvan kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän kuljettajakoulutuksen yhteydessä saa kuljettaa tavaraa ilman liikennelupaa. Oppilaitosten lupavapaus ehdotetaan säilytettäväksi mutta koulutusjärjestelmässä tapahtuneiden muutosten vuoksi vapautus kirjattaisiin yleisessä muodossa rajaamalla se opetushallituksen valvonnassa tapahtuvaan kuljettajaopetukseen. Rajaus kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän kuljettajakoulutukseen poistettaisiin tarpeettomana.

Kuljetukset elinkeinotoiminnan sekä työurakoiden yhteydessä

Tavaraliikennelain 2 §:n 3 momentin mukaan yritys-, liike- tai ansiotoiminnan yhteydessä tapahtuva ja sen toteutukseen liittyvä kuljetus on luvanvaraista, jos toiminnan pääpaino on kuljetuksen suorittamisessa. Työurakoiden ja muiden työkokonaisuuksien yhteyteen kuuluva kuljetus on puolestaan luvanvaraista, jos kuljetuksen osuus on yli puolet urakasta. Kummassakin tapauksessa on käytännössä ollut jossakin määrin tutkintavaikeuksia. Keskeisin ongelma on ollut kuljetuksen osuuden määrittely ja sen ratkaiseminen milloin pääpaino on kuljetuksissa.

Säännökset yritystoimintaan ja työurakoihin liittyvistä ilman liikennelupaa sallituista kuljetuksista ehdotetaan siirrettäviksi esillä olevan pykälän 3 ja 4 kohdiksi. Samalla näitä säännöksiä tarkennettaisiin ja ilman lupaa sallitun kuljetuksen osuutta supistettaisiin. Kummassakin kohdassa ilman liikennelupaa sallitun kuljetuksen osuus rajattaisiin 30 pro-

senttiin. Tällä tavalla tapahtuva rajanveto on kaavamainen mutta eri osapuolille kuitenkin selkeämpi kuin sen arviointi missä on toiminnan pääpaino. Voimassa olevan lain käsitteen ”yritys-, liike- tai ansiotoiminta” sijasta käytettäisiin termiä ”elinkeinotoiminta”, jota olisi tulkittava laajasti samoin kuin käsitettä ”elinkeinonharjoittaja”.

Urakoinnissa on hyvin tavallista aliurakointi. Alkuperäinen urakka pilkotaan pienempiin osiin. Ehdotettua säännöstä sovellettaessa eli määriteltäessä kuljetuksen osuutta muihin toimintoihin, on lähdettävä siitä, että arvioidaan kunkin urakoitsijan toimintoja sellaisina kuin ne kyseistä urakkaa täytettäessä tosiasiallisesti tapahtuvat. Kuljetuksen osuutta voidaan helposti vähentää aliurakoimalla kuljetuksia asianmukaisilla liikenneluvilla toimiville kuljetusyriyksille.

Urakoihin liittyy useasti se, että urakoitsijan kuuluu hankkia erilaisia tarveaineita. Maarakennusurakassa voi tulla kysymykseen esimerkiksi sora, hiekka, sepele, multa tai muu maa-aines. Kun esillä olevaa säännöstä sovelletaan, on erilaisten tarveaineiden osuus jätettävä huomiotta, jos kuljetuksen ja muiden toimintojen osuuksia määriteltäessä käytetään kustannusvertailua. Kuljetuksen osuutta verrataan urakoitsijakohtaisesti urakan muihin työsuorituksiin.

Lähinnä maarakennustoiminnassa tulevat kysymykseen tilanteet, joissa kuljetus voi tapahtua osaksi tiellä ja osaksi sen ulkopuolella. Kuljetuksen osuutta määriteltäessä otetaan huomioon ainoastaan lain soveltamispiirissä eli tiellä tapahtuva osuus kuljetuksista. Tavarankuljetusta sulkemattoman tien yli ei katsottaisi kuljetukseksi tiellä.

Muu ilman liikennelupaa sallittu kuljetustoiminta

Voimassaolevan lain 4 §:n 4-6 kohdat säilyisivät lähes muuttumattomina ja siirrettäisiin 5-7 kohdiksi. Oman kuljetuskaluston sijasta käytettäisiin 5 ja 6 kohdassa sanontaa ”hallinnassa olevilla ajoneuvoilla”. Tarkoituksena ei voimassaolevaa säännöstä annettaessa ole voinut olla se, että näissä kohdissa tarkoitettujen tahojen pitäisi välttämättä omistaa kuljetuksissa käytettävät ajoneuvot mihin viittaa omasta kuljetuskalustosta pu-

huminen. Konsernikuljetuksia koskevaan 5 kohtaan lisättäisiin nimenomainen maininta siitä, että säännöstä voi soveltaa myös kunnan, kuntayhtymän tai kuntakonserniin kuuluvan yhteisön kuljetuksissa. Voimassaolevaa säännöstä on tällä tavoin käytännössä jo tulkittukin. Kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveystalvetauja koskevasta kohdasta poistettaisiin näiden tahojen palveluksessa olevien henkilöiden henkilöauton käyttöä koskeva säännös edellä kohdassa 1.2.1. mainituista syistä. Ruumiinkuljetusta koskeva kohta olisi ennallaan.

1.3. Kansainväliset kuljetukset

Kansainvälisiä kuljetuksia koskevan 5 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuljetuslupavaatimus koskisi ainoastaan kuorma-autoa ja raskasta perävaunua, jolla tarkoitettaisiin ajoneuvomäärittelyjen mukaista O 3 - tai O 4 - luokkaan kuuluvaa perävaunua. Näin tarkennettuna säännös vastaisi Suomen tekemiä maantieliikennesopimuksia. Lisäksi säännöksen tarkoittama kuljetuslupavaatimus ulotettaisiin koskemaan myöskin ulkomaille vuokrattua mutta kuitenkin vielä Suomen rekisterissä olevia ajoneuvoja. Viimeksi mainittu menettely on lisääntynyt viime aikoina ja tällaisille ajoneuvoilla olisi asianomaisen ulkomaisen liikenteenharjoittajan saatava mahdollisesti tarvittava kuljetuslupa kotimaastaan eikä Suomesta. Lisäksi pykälän otsikko ”Kansainvälisiä kuljetuksia koskeva valtuutus” muutetaan muotoon ”Kansainväliset kuljetukset”. Tällöin se vastaa paremmin pykälän muuttunutta asiasisältöä.

1.4. Liikenneyrittäjäkoulutus

Voimassaolevan lain 17 §:n 2 momenttiin sisältyvän valtuutuksen nojalla liikenneministeriö antoi aikoinaan päätöksen (441/1991), jonka yhteen pykälään sisältyi luettelo tavaraliikenteen yrittäjäkoulutusta antamaan hyväksytyistä oppilaitoksista. Päätös on sittemmin kumottu. Koulutusta antamaan hyväksytyjä oppilaitoksia on tällä hetkellä 12.

Koska kysymys on elinkeinonharjoittamisen vapauden rajoittamisesta, josta perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan on säädettävä lailla, ehdotetaan asiasta otettavaksi tässä vaiheessa perussäännös lakiin. Hyväksymisen tässä laissa tarkoitettuna ammattitaidon saavuttamiseksi tähtäävän koulutuksen antamiseen olisi riippuvainen paitsi markkinoilla vallitsevasta koulutustarpeesta myöskin oppilaitoksen edellytyksistä koulutuksen antamiseen.

1.5. Liikenneluvan henkilökohtaisuus ja luvattoman liikenteenharjoittamisen sanktiot

Liikenneluvan luovuttaminen toisen käyttöön esimerkiksi vuokraamalla tai lainaamalla on verraten yleistä. Myötävaikuttavana tekijänä tässä suhteessa on alallepääsyn edellytykset ja niistä erityisesti ammattitaitovaatimus, jonka jotkut kokevat liian vaativaksi, kalliiksi sekä aikaa vieväksi ja tämä pakottaa etsimään muita keinoja kuljetustoiminnan mahdollistamiseksi. Toisaalta syynä saattaa olla tavaraliikennelupien saamisen helppous nyt kun tarveharkintaa ei enää ole ja tästä johtuva lupien ylikapasiteetti. Luvan saamisen edellytykset täyttävä hakija kun voi saada liikennelupia taloudellisten voimavarojensa rajoissa periaatteessa miten paljon tahansa. Tämä voi houkuttaa hyödyntämään ylimääräisiä lupia luovuttamalla niitä toisten käyttöön.

Liikennelupa on henkilökohtainen. Luvan luovuttamisella ei luovutuksensaaja voi saada oikeutta harjoittaa laillisesti luvanvaraista liikennettä. Toiminta tällaisen luvan nojalla on yhtä lainvastaista kuin kokonaan ilman lupaa harjoitettu. Liikenneluvan henkilökohtaisuusperiaatteesta on liikenneluvassa nimenomainen ehto. Ehtoa rikkoneelta lupa voidaan peruuttaa. Muuta seuraamusta luovuttajalle ei voi tulla. Luvan peruuttamisen vaikutukset ovat kuitenkin yleensä vähäiset, koska luvan saannin edellytykset täyttävä hakija voi aina ennemmin tai myöhemmin saada uuden luvan peruutetun tilalle. Luvan vuokraaja sen sijaan voidaan tuomita luvattomasta liikenteen harjoittamisesta.

Tilanteen parantamiseksi ehdotetaan lakiin

otettavaksi kielto luovuttaa liikennelupa toisen käytettäväksi. Kiellon rikkomisesta voitaisiin luovuttajalle tuomita sakkoo.

Ilman asianmukaista liikennelupaa liikennettä harjoittava voidaan tuomita luvattomasta tavaraliikenteen harjoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kuten edellä on todettu, kuljetustoiminta, jota harjoitetaan ilman asianmukaista lupaa eli esimerkiksi vuokratulla luvalla, on verraten yleistä. Niin sanottua harmaata taloutta esiintyy myös kuljetusalalla. Luvattoman liikennöinnin seuraamuksiin kuuluvan laitottoman hyödyn selvittämiseksi poliisilla pitäisi olla mahdollisuus päästä tutkimaan asianomaisen kirjanpitoa myös siinä tapauksessa, että tämä on yhteistyöhaluton. Näillä perusteilla ehdotetaan luvattoman liikenteen harjoittamisen enimmäisrangaistusta nostettavaksi kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen.

1.6. Valtuutussäännös

Lain 17 § muutettaisiin selvyiden vuoksi kokonaan. Sen 1 momentti muutettaisiin vastaamaan nykytilannetta. Maanteiden kansallisen ja kansainvälisen tavara- ja henkilöliikenteen harjoittajan ammattiin pääsyä koskevat neuvoston direktiivit sekä maanteiden tavara- ja henkilöliikenteen harjoittajien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä näiden liikenteenharjoittajien sijoittautumisvapauden tehokkaan käyttämisen edistämiseksi annettu neuvoston direktiivi 77/796/ETY on yhdistetty 29 päivänä huhtikuuta 1996. Muutos huomioitaisiin pykälän 2 momentin 1 kohdassa.

Pykälän 3 momentissa liikenneministeriölle säädetty valtuutus antaa yksityiskohtaisempia määräyksiä ammattitaidon ja vakavaraisuuden osoittamisesta ehdotetaan poistettavaksi. Nämä säännökset on annettu asetuksella, johon oikeuttava valtuutus sisältyy jo 1 momenttiin.

Pykälän 4 momentin sisäasianministeriötä koskeva valtuutussäännös säilyisi entisellään ja siirrettäisiin 3 momentiksi.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Vaikutukset tavarakuljetuksiin

Liikennetraktorien vapauttaminen luvanvaraisuudesta voi vähäisessä määrin siirtää lyhyen matkan tavarakuljetuksia kuorma-autoilta kyseisillä traktoreilla hoidettaviksi. Kysymykseen tulevat lähinnä maa-aines- ja puutavarakuljetukset. Asiaa on vaikea ennakoida, mutta suurimmillaankin kysymys voi olla vain aivan marginaalisista määristä.

Kuljetustoiminnan salliminen ilman liikennelupaa kokonaisuutensa enintään 1700 kilon ajoneuvolla tai ajoneuvoyhdistelmällä saattaa aiheuttaa sen, että jonkin verran kuljetuksia jää pois ammattiliikenteeltä. Tässä kuten edellä liikennetraktorienkin osalta kysymys on kuitenkin niin pienistä kuljetusmääristä, ettei niillä kokonaisuuden kannalta ole juuri merkitystä.

Ehdotetun 4 §:n 3 ja 4 kohdan tarkennetut säännökset voivat periaatteessa siirtää jonkin verran kuljetuksia luvanvaraisuuden piiriin. Liikenneluvan hankkimisesta aiheutuu asianomaisille tällöin lisäkustannuksia. Osa näistä kuljetuksista voi kuitenkin siirtyä niiden hoidettavaksi, joilla jo on liikennelupa. Tämä puolestaan vähentää uusien liikennelupien tarvetta.

2.2. Vaikutukset julkiseen talouteen

Ehdotuksen vaikutukset ovat vähäiset. Liikennetraktorilupien käsittelyn jäädessä pois ja kevyellä kuljetuskalustolla tapahtuvan kuljetustoiminnan selkeän rajanmäärittelyn myötä lääninhallitusten työ tältä osin hieman vähenee.

2.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Luvanvaraisuuden rajan selkeä määrittely kevyellä kuljetuskalustolla tapahtuvassa kuljetustoiminnassa helpottaa esimerkiksi lähettötoiminnan aloittamista harkitsevan henkilön asemaa. Laista saisi nyt tarkan vastauksen siihen milloin liikennelupa tämänkaltaisessa tavarankuljetuksessa on tarpeen. Kaikenlai-

silla traktoreilla voisi ehdotuksen hyväksymisen jälkeen kuljettaa tavaraa ilman liikennelupaa. Myöskin tämä selkeyttää tilannetta, koska traktorin ja liikennetraktorin välinen rajanveto on aiheuttanut tulkintavaikeuksia.

2.4. Muut vaikutukset

Ehdotuksilla ei arvioida olevan ympäristövaikutuksia.

3. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä viranomaisilta ja järjestöiltä yhteensä 41 taholta. Annetuissa lausunnoissa esitetyt näkökohdat on esitystä viimeisteltäessä pyritty otamaan huomioon. Eri tahojen näkemykset

erityisesti luvanvaraisuuden supistamisen tai laajentamisen suhteen menevät täysin ristiin. Kuljetuspalveluiden myyjiä edustavat järjestöt lähtevät siitä, että kaikki korvausta vastaan tapahtuva tavarankuljetus on oltava luvanvaraista. Toisaalta erityisesti kuljetuspalvelujen ostajia edustavat tahot haluaisivat nyt esitettyä pidemmälle menevää liberalisointia tavarankuljetuksissa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki**luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä 15 päivänä helmikuuta 1991 annetun lain (342/1991) 2 – 4 §, 5 §:n otsikko ja 2 momentti sekä 14 ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 2, 4 ja 17 § osaksi laissa 574/1994, sekä 5 §:n 2 momentti ja 14 § viimeksi mainitussa laissa, sekä
lisätään lakiin uusi 7 a § ja 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 574/1994, uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *luvanvaraisella tavaraliikenteellä* sel-laista tavarankuljetusta tiellä, jonka harjoittamiseen 3 §:n mukaan tarvitaan liikennelupa;

2) *ajoneuvolla* moottoriajoneuvoa;

3) *kuljetusluvalla* lupaa, jonka nojalla ulkomailla rekisteröityä kuorma-autoa tai raskasta perävaunua saa käyttää Suomessa taikka Suomessa rekisteröityä kuorma-autoa tai raskasta perävaunua ulkomailla;

4) *yhteisöluvalla* Euroopan yhteisössä jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta tapahtuvan maanteiden tavaraliikenteen markkinoille pääsystä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 881/92 tarkoitettua lupaa;

5) *yhteisöluvan jäljennöksellä* lupaviranomaisen antamaa ja oikeaksi todistamaa jäljennöstä yhteisöluvasta.

3 §

Liikennelupa

Tavarankuljetus tiellä ajoneuvolla korvausta vastaan ilman liikennelupaa on kielletty lukuun ottamatta 4 §:ssä tarkoitettuja kuljetuksia. Korvauksena ei pidetä työ- tai virkaehtosopimuksen mukaista korvausta

työtehtäviin liittyvien tavaroiden kuljetuksesta palkansaajan hallinnassa olevalla ajoneuvolla.

Jos tavaraa kuljetetaan korvausta vastaan vuokratulla ajoneuvolla, jonka kuljettajana toimii sen vuokralleantaja tai vuokralleantajan palveluksessa oleva taikka vuokralleantajan tehtävään osoittama, välittämä tai muulla näihin verrattavalla tavalla järjestämä henkilö, liikenteenharjoittajana pidetään vuokralleantajan asemesta vuokralleantajaa.

Liikennelupa tarvitaan tavarankuljetukseen tiellä ajoneuvolla korvausta vastaan myös silloin, kun sopimus kuljetuksen suorittamiseksi on tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten kiertämiseksi taikka jos olot osoittavat sitä tarkoitetun.

4 §

Ilman liikennelupaa sallittu liikenne

Liikennelupaa ei tarvita suorittaessa:

1) tavarankuljetusta ajoneuvolla tai ajoneuvoyhdistelmällä, jonka suurin sallittu kokonaismassa on enintään 1 700 kiloa;

2) tavarankuljetusta ammatillisessa oppilaitoksessa opetushallituksen valvonnassa tapahtuvan kuljettajan ammattiopetuksen yhteydessä;

3) elinkeinotoiminnan yhteydessä elinkeinotoimintaan tavanomaisesti liittyvää tavarankuljetusta elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevilla ajoneuvoilla, jos kuljetuksen osuus on enintään 30 prosenttia koko elinkeinotoiminnasta;

4) työurakoiden tai muiden sopimuksen kohteena olevien työkokonaisuuksien yhteyteen kuuluvaa tavaran kuljetusta urakoitsijan tai muun suoritusvelvollisen hallinnassa olevilla ajoneuvoilla, jos kuljetuksen osuus on enintään 30 prosenttia urakasta tai työkokonaisuudesta;

5) konsernin tai siihen verrattavan yhtymän taikka kunnan, kuntayhtymän tai kuntakonserniin kuuluvan yhteisön kuljetuksia sen hallinnassa olevilla ajoneuvoilla;

6) kunnan, kuntayhtymän tai kuntakonserniin kuuluvan yhteisön järjestämiin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyviä kuljetuksia sen hallinnassa olevilla ajoneuvoilla;

7) ruumiinkuljetusta.

5 §

Kansainväliset kuljetukset

Ulkomailla rekisteröidyllä tai Suomessa rekisteröidyllä mutta ulkomaille vuokratulla kuorma-autolla ja raskaalla perävaunulla tulee olla kuljetuslupa, jollei kansainvälisistä sopimuksista tai Euroopan yhteisön lainsäädännöstä muuta johdu.

7 a §

Liikenneyrittäjäkoulutus

Edellä 7 §:ssä tarkoitettua ammattitaidon hankkimiseksi järjestetään liikenneyrittäjäkoulutusta.

Koulutusta voivat antaa ne oppilaitokset, jotka liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy tähän tarkoitukseen ottaen huomioon koulutuksen tarpeen ja oppilaitoksen edellytykset soveltuvan koulutuksen antamiseen.

8 §

Liikennelupajärjestelmä

Liikennelupa on henkilökohtainen, eikä sitä saa luovuttaa toisen käytettäväksi.

14 §

Rangaistussäännökset

Joka harjoittaa tässä laissa tarkoitettua liikennettä ilman asianmukaista lupaa, on tuomittava *luvattomasta tavaraliikenteen harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Joka luovuttaa liikenneluvan toisen käytettäväksi, laiminlyö 9 §:ssä tarkoitettua tietojenantovelvollisuuden tai jättää noudattamatta, mitä 12 §:ssä säädetään, on tuomittava *luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annettujen säännösten rikkomisesta* sakkoon.

17 §

Valtuutussäännökset

Tarkemmat säännökset liikenneluvan myöntämisen edellytyksistä, liikenneluvan hakemisesta, muuttamisesta ja uusimisesta, liikenteestä vastaavasta henkilöstä, liikenteessä käytettävästä ajoneuvosta ja liikenteen valvonnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella ja siihen sisältyvän valtuutuksen nojalla annettavalla liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seuraavien neuvoston säädösten täytäntöönpanosta ja soveltamisesta:

1) maanteiden kansallisen ja kansainvälisen tavara- ja henkilöliikenteen harjoittajien ammattiin pääsystä sekä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä näiden liikenteenharjoittajien sijoittautumisvapauden tehokkaan käyttämisen edistämiseksi annettu neuvoston direktiivi 96/26/EY;

2) maanteiden tavaraliikennemarkkinoiden kriisitilanteessa toteutettavista toimenpiteistä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3916/90;

3) yhteisössä jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta tapahtuvan maanteiden tavaraliikenteen markkinoille pääsystä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 881/92;

4) edellytyksistä, joilla muut kuin jäsenvaltiosta olevat liikenteenharjoittajat voivat harjoittaa kansallista maanteiden tavaraliikennettä jäsenvaltiossa, annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3118/93.

Sisäasiainministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan poliisille ja rajavar-

tiolaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 18 päivänä toukokuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Olli-Pekka Heinonen*

Laki

luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä 15 päivänä helmikuuta 1991 annetun lain (342/1991) 2 – 4 §, 5 §:n otsikko ja 2 momentti sekä 14 ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 2, 4 ja 17 § osaksi laissa 574/1994, sekä 5 §:n 2 momentti ja 14 § viimeksi mainitussa laissa, sekä
lisätään lakiin uusi 7 a § ja 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 574/1994, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa ja sen nojalla annettavissa säännöksissä tarkoitetaan luvanvaraisella tavaraliikenteellä tiellä moottoriajoneuvolla tai liikennetraktorilla korvausta vastaan suoritettavaa tavarankuljetusta.

Luvanvaraista tavaraliikennettä on niinkään kuljetus vuokratulla moottoriajoneuvolla ja liikennetraktorilla korvausta vastaan silloinkin, kun sen kuljettajana toimii ajoneuvon vuokralleantaja tai vuokralleantajan palveluksessa oleva tai tehtävään välittämä tai osoittama henkilö. Luvanvaraiseksi tavaraliikenteeksi katsotaan mainitunlainen kuljetus myös silloin, kun sopimus sen suorittamiseksi on tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten kiertämiseksi taikka jos olosuhteet osoittavat sitä tarkoitetun.

Luvanvaraista tavaraliikennettä on myös yritys-, liike- tai ansiotoiminnan yhteydessä tapahtuva ja sen toteutukseen liittyvä kuljetus, jos toiminnan pääpaino on kuljetuksen suorittamisessa, sekä työurakoiden tai muiden sopimuksen kohteena olevien työkokonaisuuksien yhteyteen kuuluva kuljetus silloin, kun kuljetuksen osuus on yli puolet urakasta.

Kuljetusluvalla tarkoitetaan lupaa, jonka nojalla ulkomailla rekisteröity ajoneuvo tai perävaunu saa tulla Suomeen tai Suomessa

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) luvanvaraisella tavaraliikenteellä sel-laista tavarankuljetusta tiellä, jonka harjoittamiseen 3 §:n mukaan tarvitaan liikennelupa;

2) ajoneuvolla moottoriajoneuvoa;

3) kuljetusluvalla lupaa, jonka nojalla ulkomailla rekisteröityä kuorma-autoa tai raskasta perävaunua saa käyttää Suomessa taikka Suomessa rekisteröityä kuorma-autoa tai raskasta perävaunua ulkomailla;

4) yhteisöluvalla Euroopan yhteisössä jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta tapahtuvan maanteiden tavaraliikenteen markkinoille pääsystä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 881/92 tarkoitettua lupaa;

5) yhteisöluvalla jäljennöksellä lupaviranomaisen antamaa ja oikeaksi todistamaa jäljennöstä yhteisöluvasta.

rekisteröity ajoneuvo tai perävaunu mennä ulkomaille.

Yhteisöluvalla tarkoitetaan yhteisössä jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta tapahtuvan maanteiden tavaraliikenteen markkinoille pääsystä annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksessa (ETY) n:o 881/92 tarkoitettua lupaa.

3 §

Liikennelupa

Tässä laissa luvanvaraiseksi säädetyn liikenteen harjoittaminen on ilman lupaa kielletty lukuun ottamatta 4 §:ssä mainittuja poikkeuksia.

Tavarankuljetus tiellä ajoneuvolla korvausta vastaan ilman liikennelupaa on kielletty lukuun ottamatta 4 §:ssä tarkoitettuja kuljetuksia. Korvauksena ei pidetä työtä tai virkaehtosopimuksen mukaista korvausta työtehtäviin liittyvien tavaroiden kuljetuksesta palkansaajan hallinnassa olevalla ajoneuvolla.

Jos tavaraa kuljetetaan korvausta vastaan vuokratulla ajoneuvolla, jonka kuljettajana toimii sen vuokralleantaja tai vuokralleantajan palveluksessa oleva taikka vuokralleantajan tehtävään osoittama, välittämä tai muulla näihin verrattavalla tavalla järjestämä henkilö, liikenteenharjoittajana pidetään vuokralleottajan asemesta vuokralleantajaa.

Liikennelupa tarvitaan tavarankuljetukseen tiellä ajoneuvolla korvausta vastaan myös silloin, kun sopimus kuljetuksen suorittamiseksi on tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten kiertämiseksi taikka jos olot osoittavat sitä tarkoitetun.

4 §

Ilman liikennelupaa harjoitettava liikenne.

Liikennelupaa ei tarvita suoritettaessa:

1) kevyiden tavaralähetysten kuljetusta tavaramopolla;

3) tavarankuljetusta ammattioppilaitok-

4 §

Ilman liikennelupaa sallittu liikenne

Liikennelupaa ei tarvita suoritettaessa:

1) tavarankuljetusta ajoneuvolla tai ajoneuvoyhdistelmällä, jonka suurin sallittu kokonaismassa on enintään 1 700 kiloa;

2) tavarankuljetusta ammatillisessa oppilaitoksessa opetushallituksen valvonnassa tapahtuvan kuljettajan ammattiopetuksen yhteydessä;

3) elinkeinotoiminnan yhteydessä elinkei-

sisä tai ammatillisissa kurssikeskuksissa tapahtuvan kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän kuljettajakoulutuksen yhteydessä;

4) konsernin tai siihen verrattavan yhtiön kuljetuksia sen omalla kuljetuskalustolla;

5) ruumiinkuljetusta; eikä

6) kunnan tai kuntayhtymän järjestämiin sosiaali- ja terveystalveluihin liittyviä kuljetuksia sen omalla kuljetuskalustolla tai sen palveluksessa olevan henkilön hallinnassa olevalla henkilöautolla, milloin kuljetus liittyy oleellisesti henkilön työtehtäviin ja ajokorvauksen määrä on työ- tai virkaehtosopimuksen mukainen.

5 §

Kansainvälisiä kuljetuksia koskeva valtuutus

Ulkomailla rekisteröidyillä moottoriajoneuvolla ja liikennetraktorilla sekä ulkomaisella perävaunulla, henkilöauton perävaunua lukuun ottamatta, tulee olla kuljetuslupa, jollei kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu.

notoimintaan tavanomaisesti liittyvää tavaran kuljetusta elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevilla ajoneuvoilla, jos kuljetuksen osuus on enintään 30 prosenttia koko elinkeinotoiminnasta;

4) työurakoiden tai muiden sopimuksen kohteena olevien työkokonaisuuksien yhteyteen kuuluvaa tavaran kuljetusta urakoitsijan tai muun suoritusvelvollisen hallinnassa olevilla ajoneuvoilla, jos kuljetuksen osuus on enintään 30 prosenttia urakasta tai työkokonaisuudesta;

5) konsernin tai siihen verrattavan yhtiön taikka kunnan, kuntayhtymän tai kuntakonserniin kuuluvan yhteisön kuljetuksia sen hallinnassa olevilla ajoneuvoilla;

6) kunnan, kuntayhtymän tai kuntakonserniin kuuluvan yhteisön järjestämiin sosiaali- ja terveystalveluihin liittyviä kuljetuksia sen hallinnassa olevilla ajoneuvoilla;

7) ruumiinkuljetusta.

5 §

Kansainväliset kuljetukset

Ulkomailla rekisteröidyillä tai Suomessa rekisteröidyillä mutta ulkomaille vuokratulla kuorma-autolla ja raskaalla perävaunulla tulee olla kuljetuslupa, jollei kansainvälisistä sopimuksista tai Euroopan yhteisön lainsäädännöstä muuta johdu.

7 a §

Liikenneyrittäjäkoulutus

Edellä 7 §:ssä tarkoitettun ammattitaidon hankkimiseksi järjestetään liikenneyrittäjäkoulutusta.

Koulutusta voivat antaa ne oppilaitokset,

joita liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy tähän tarkoitukseen ottaen huomioon koulutuksen tarpeen ja oppilaitoksen edellytykset soveltuvan koulutuksen antamiseen.

8 §

Liikennelupajärjestelmä

Liikennelupa on henkilökohtainen, eikä sitä saa luovuttaa toisen käytettäväksi.

14 §

Rangaistussäännös

Joka harjoittaa tässä laissa tarkoitettua liikennettä ilman asianmukaista lupaa, on tuomittava luvattomasta tavaraliikenteen harjoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään *kolmeksi* kuukaudeksi.

Joka laiminlyö 9 §:ssä tarkoitetun tietojenantovelvollisuuden, tai jättää noudattamatta, mitä 12 §:ssä säädetään, on tuomittava luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annettujen säännösten rikkomisesta sakkoon.

Joka harjoittaa tässä laissa tarkoitettua liikennettä ilman asianmukaista lupaa, on tuomittava luvattomasta tavaraliikenteen harjoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään *kuudeksi* kuukaudeksi.

Joka *luovuttaa liikenneluvan toisen käytettäväksi*, laiminlyö 9 §:ssä tarkoitetun tietojenantovelvollisuuden tai jättää noudattamatta, mitä 12 §:ssä säädetään, on tuomittava luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annettujen säännösten rikkomisesta sakkoon.

17 §

Valtuutussäännös

Tarkemmat säännökset liikenneluvan myöntämisen edellytyksistä, liikenneluvan *sisällöstä*, hakemisesta, uusimisesta ja muuttamisesta, *liikenteen valvontapaikasta, ajoneuvojen merkitsemisestä liikenneluvulle sekä muusta tämän lain täytäntöönpanosta annetaan* asetuksella.

Asetuksella ja siihen sisältyvän valtuutuksen nojalla annettavalla liikenneministeriön päätöksellä voidaan antaa tarkempia säännöksiä ja määräyksiä seuraavien *Euroopan yhteisöjen* neuvoston säädösten täytäntöönpanosta ja soveltamisesta:

1) *maanteiden tavana- ja henkilöliikenteen harjoittajien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä näiden*

Tarkemmat säännökset liikenneluvan myöntämisen edellytyksistä, liikenneluvan hakemisesta, muuttamisesta ja uusimisesta, *liikenteestä vastaavasta henkilöstä, liikenteessä käytettävästä ajoneuvosta ja liikenteen valvonnasta annetaan valtioneuvoston* asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella ja siihen sisältyvän valtuutuksen nojalla annettavalla liikenne- ja viestintäministeriön *asetuksella* voidaan antaa tarkempia säännöksiä seuraavien neuvoston säädösten täytäntöönpanosta ja soveltamisesta:

1) *maanteiden kansallisen ja kansainvälisen tavana- ja henkilöliikenteen harjoittajien ammattiin pääsystä sekä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vasta-*

liikenteenharjoittajien sijoittautumisvapauden tehokkaan käyttämisen edistämiseksi annettu neuvoston direktiivi (77/796/ETY);

2) maanteiden tavaraliikennemarkkinoiden kriisitilanteessa toteutettavista toimenpiteistä annettu neuvoston asetukset (ETY) n:o 3916/90;

3) yhteisössä jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta tapahtuvan maanteiden tavaraliikenteen markkinoille pääsystä annettu neuvoston asetukset (ETY) n:o 881/92; ja

4) edellytyksistä, joilla muut kuin jäsenvaltiosta olevat liikenteenharjoittajat voivat harjoittaa kansallista maanteiden tavaraliikennettä jäsenvaltiossa annettu neuvoston asetukset (ETY) n:o 3118/93.

Liikenneministeriö voi antaa yksityiskohteisempia määräyksiä tässä laissa tarkoitetun ammattitaidon ja vakavaraisuuden osoittamisesta.

Sisäasiainministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan poliisille ja rajavartiolaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

vuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä näiden liikenteenharjoittajien sijoittautumisvapauden tehokkaan käyttämisen edistämiseksi annettu neuvoston direktiivi 96/26/EY;

2) maanteiden tavaraliikennemarkkinoiden kriisitilanteessa toteutettavista toimenpiteistä annettu neuvoston asetukset (ETY) N:o 3916/90;

3) yhteisössä jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta tapahtuvan maanteiden tavaraliikenteen markkinoille pääsystä annettu neuvoston asetukset (ETY) N:o 881/92;

4) edellytyksistä, joilla muut kuin jäsenvaltiosta olevat liikenteenharjoittajat voivat harjoittaa kansallista maanteiden tavaraliikennettä jäsenvaltiossa, annettu neuvoston asetukset (ETY) N:o 3118/93.

Sisäasiainministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan poliisille ja rajavartiolaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
